

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 18 lutego 2020 roku, wydanym w sprawie z wniosku J. K. (1) z udziałem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. o ustanowienie służebności przesyłu, Sąd Rejonowy w Pabianicach postanowił:

1. ustanowić na rzecz każdorazowego przedsiębiorcy, którym obecnie jest (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L., służebność przesyłu obciążającą na czas nieokreślony nieruchomość objętą księgą wieczystą numer (...), położoną w P. przy ulicy (...),
z ograniczeniem wykonywania służebności do działki o numerze ewidencyjnym (...), polegającą na prawie do:
 - a) prowadzenia przez wymienioną nieruchomość dwóch napowietrznych linii energetycznych wysokiego napięcia: jednotorowej 110 kV (...) zajmującej na działce numer (...) obszar 585 metrów kwadratowych oraz dwutorowej 110 kV „P.-C.-K.” zajmującej na działce numer (...) obszar 635 metrów kwadratowych, których przebieg został uwidoczniiony na mapie do celów prawnych sporządzonej przez biegłego sądowego z zakresu geodezji B. D. w dniu 16 kwietnia 2018 roku L.ks.rob.: 280- (...) kolorem brązowym;
 - b) korzystania z urządzeń opisanych w punkcie 1.a. zgodnie z ich przeznaczeniem, dostępu do tych urządzeń w celu przeprowadzania przeglądu ich stanu, konserwacji, remontów, usuwania zaistniałych awarii i likwidacji tych urządzeń;
2. zasądzić od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. na rzecz J. K. (1) kwotę 38 663,84 złote tytułem jednorazowego wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu opisanej w punkcie 1. (pierwszym);
3. umorzyć postępowanie w zakresie żądania ustanowienia służebności przesyłu na działce ewidencyjnej numer (...);
4. zasądzić od J. K. (1) na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. kwotę 488,63 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 97,60 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego;
5. pobrać od J. K. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Pabianicach kwotę 2 634,10 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, przy czym:
 - a) ściągnąć kwotę 2 268,69 złotych z wynagrodzenia za ustanowienie służebności zasądzonego na rzecz J. K. (1) w punkcie 2. postanowienia;
 - b) pokryć kwotę 365,41 złotych z zaliczki uiszczonej przez J. K. (1) w dniu 28 lutego 2018 roku;
6. pobrać od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Pabianicach kwotę 3 219,46 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, przy czym pokryć je do kwoty 600 złotych z zaliczki uiszczonej przez (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. w dniu 30 kwietnia 2019 roku.

Orzeczenie to zapadło na podstawie następujących okoliczności faktycznych:

J. K. (1) jest właścicielką nieruchomości położonej w P., objętej księgą wieczystą nr (...), składającej się z działek ewidencyjnych o numerach (...), o obszarze 0,6076 ha. Upřednio w skład powyższej nieruchomości wchodziła także działka ewidencyjna o numerze (...), którą J. K. (2) sprzedała w dniu 3 marca 2016 r. (odłączenie do księgi wieczystej nr (...)).

Dojazd do działki nr (...) istnieje od strony ulicy (...) w P..

Przez działkę nr (...) przebiega linia najwyższego napięcia NN 220 kV, której właścicielem są (...) SA z siedzibą w K..

Na działce nr (...) zostały posadowione dwie napowietrzne linie wysokiego napięcia: jednotorowa 110 kV w trójkątnym układzie przewodów o obecnym oznaczeniu (...) oraz dwutorowa 110 kV o obecnym oznaczeniu „P.-C.-K.”.

Dwutorowa linia energetyczna wychodzi z rozdzielni w P., została wybudowana na początku lat. 50 XX. w. i wówczas nosiła oznaczenie P. - (...). W latach 70. XX. w. wybudowano kolejny punkt zasilania oznaczony jako P.-Maślana. Linie dwutorową oznaczono następnie jako J. - P., a potem jako J.-K. i J.-C.. Linia jednotorowa została wybudowana na początku lat 80-tych XX. w. i została oznaczona jako P.-Maślana.

W okresie do 31 grudnia 1988 r. powyższe urządzenia przesyłowe były wykorzystywane przez Zakład (...) w Ł., a następnie przez jego następców prawnych: (...) SA w Ł., (...) sp. z o.o. w Ł., (...) sp. z o.o. w Ł. i wreszcie (...) SA w Ł., która korzysta z tych urządzeń do dnia dzisiejszego.

Przedsiębiorcy przesyłowi korzystający z jednotorowej napowietrznej linii elektroenergetycznej 110 kV P.-Maślana przeprowadzili na niej następujące obchody eksploatacyjne:

- a) (...) SA w L. Oddział Ł.-Miasto - w dniach 22 kwietnia 2015 r. (k.38-41) i 9-10 lipca 2012 r. (k. 57-58),
- b) (...) sp. z o.o. w Ł. - w dniu 30 października 2009 r. (k. 59),
- c) (...) - SA - w dniach 22 listopada 1996 r. (k. 75-76) i 23 października 2001 r. (k. 60);

20 grudnia 1984 r. Zakład (...) dokonał obchodu linii (...) 110 kV relacji P.-Maślana, na odcinku od słupa 1 do 9, 10, 12 i 14.

14 kwietnia 2015 r. pracownicy (...) SA w L. Oddział Ł.-Miasto dokonał obchodu eksploatacyjnego linii napowietrznej dwutorowej 110 kV relacji J. - (...) m.in. na odcinku K. - P. i C. - P.. Na tożsamym odcinku obchód eksploatacyjny wykonało (...) sp. z o.o. w Ł., w dniach 22 września 2009 r., 22 sierpnia 2009 r., 30 września 2009 r.

W dniach 26 września - 10 października 2014 r. pracownicy (...) SA w L. Oddział Ł.-Miasto dokonali obchodu eksploatacyjnego linii napowietrznej dwutorowej m.in. na odcinkach J.-K. i K.-P..

(...) SA w Ł. dokonał obchodów eksploatacyjnych linii dwutorowej 110 kV na odcinku J.-P. w dniach 19 marca 2003 r. i 25 listopada 1996 r. Zakład (...) dokonał obchodu powyższego odcinka w dniu 27 września 1990 r.

W zakresie posadowionej na działce nr (...) jednotorowej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia WN 110 kV w trójkątnym układzie przewodów, niezbędny zakres służebności przesyłu rozumiany jako szerokość pasa eksploatacyjnego wzdłuż linii napowietrznej, przy odległości między skrajnymi przewodami 6,4 m i w odległości 3 m od skrajnych przewodów po obu stronach linii, jest równy 12,4 m.

Droga przejścia i przejazdu do pasa służebności przesyłu znajduje się bezpośrednio z drogi szutrowej - ulicy (...) w P., zatem nie jest konieczne określenie dodatkowej drogi przejścia i przejazdu dla służebności przesyłu.

Obszar niezbędnego pasa eksploatacyjnego jednotorowej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia WN 110 kV w trójkątnym układzie przewodów, na odcinku zlokalizowanym na działce nr (...) wynosi 585 metrów kwadratowych.

W zakresie posadowionej na działce nr (...) dwutorowej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia WN 110 kV, niezbędny zakres służebności przesyłu rozumiany jako szerokość pasa eksploatacyjnego przy odległości między skrajnymi przewodami 11,4 m i w odległości 3 m od skrajnych przewodów po obu stronach linii, jest równy 17,4 m.

Droga przejścia i przejazdu do pasa służebności przesyłu znajduje się bezpośrednio z drogi szutrowej - ulicy (...) w P., zatem nie jest konieczne określenie dodatkowej drogi przejścia i przejazdu dla służebności przesyłu.

Ze względu na lokalizację, niezbędny pas eksploatacyjny dwutorowej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia WN 110 kV (P.-K.-C.) przebiega częściowo również po nieruchomości w postaci działki nr (...). Obszar niezbędnego pasa eksploatacyjnego służebności położonego wyłącznie na działce nr (...) wynosi 635 metrów kwadratowych.

Jednorazowe wynagrodzenie z tytułu ustanowienia służebności przesyłu polegającej na korzystaniu z dwóch napowietrznych sieci elektroenergetycznych 110 kV (jednotorowej i dwutorowej) na nieruchomości J. K. (1) w postaci działki ewidencyjnej nr (...), objętej księgą wieczystą nr (...), wynosi łącznie 38 663,84 złotych, w tym za obszar objęty linią (...) – 18 539,63 zł, zaś linią "P. – C. – K." – 20 124,21 zł.

Zdarzało się, że pracownicy (...) SA w L. korzystali z nieruchomości J. K. (1) - działki nr (...) przeprowadzając prace remontowe znajdujących się tam urządzeń przesyłowych. Na wymienionej działce znajdują się nieużytki. Ze względu na istnienie urządzeń przesyłowych J. K. (1) nie może znaleźć kupca na ten grunt

J. K. (1) odziedziczyła przedmiotową nieruchomość po swoim ojcu. Wnioskodawczyni działkę pamięta od lat 80-tych, ale pierwszy raz ją widziała w latach 90. XX. w. Wnioskodawczyni nie pamięta, kiedy jej ojciec zakupił przedmiotową nieruchomość, nie miała z nim tak dobrego kontaktu. Działka nie jest ogrodzona.

Pismem z dnia 30 września 2015 r. J. K. (1) wezwała (...) SA w L. do zawarcia umowy ustanawiającej odpłatną służebność przesyłu na działkach numer (...) objętych księgą wieczystą nr (...), żądając zapłaty wynagrodzenia za ustanowienie służebności w kwocie 70 000 złotych netto. Przedsiębiorca przesyłowy odmówił zawarcia umowy powołując się na fakt zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

W takich okolicznościach faktycznych, Sąd Rejonowy wniosek o ustanowienie służebności przesyłu uznał za zasługujący na uwzględnienie, gdyż spełniał warunki z art. 305¹ k.c. Treść tego uprawnienia i wysokość wynagrodzenia ustalono z odwołaniem się do opinii biegłego.

Natomiast uczestnik nie udowodnił nabycia służebności przesyłu na nieruchomości objętej wnioskiem przez zasiedzenie (art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 292 k.c.). Służebność przesyłu może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, przy czym przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie, także w zakresie okresu posiadania, stosuje się odpowiednio.

Sąd I instancji podniósł, że w rozpoznawanej sprawie, (...) SA nie powołał się na uzyskanie jakiegokolwiek aktu władzy publicznej mogącego rodzić w świadomości przedsiębiorcy przesyłowego przeświadczenie o tym, że posadowienie urządzeń przesyłowych na nieruchomości stanowiącej obecną działkę nr (...) nastąpiło na podstawie przepisów prawa. W szczególności, uczestnik nie przedłożył decyzji wywłaszczeniowej bądź zezwolenia wydanego na podstawie art. 35 ust. 1 bądź 3 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. nr 10 poz. 64 t.j.) czy też decyzji lokalizacyjnej wydanej na mocy art. 1 i art. 4 ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz. U. z 1954 r. nr 32, poz. 135). W istocie, uczestnik nie zgłosił żadnych twierdzeń dotyczących okoliczności wejścia swojego poprzednika prawnego w posiadanie urządzeń przesyłowych posadowionych na działce nr (...). W tym stanie rzeczy sąd uznał, że poprzednik prawny uczestnika

objął posiadanie wymienionych urządzeń w złej wierze, a zatem dla zasiedzenia służebności przesyłu konieczny był upływ trzydziestoletniego okresu wynikającego z art. 172 § 2 k.c. Z dokumentów złożonych przez (...) SA w niniejszej sprawie wynika, że najwcześniejszą czynnością podjętą przez przedsiębiorcę przesyłowego w odniesieniu do dwutorowej linii 110 KV "P.-C.-K." był obchód w dniu 27 września 1990 r. Wobec niezaferowania przez uczestnika środków dowodowych służących wykazaniu wcześniejszej daty posadowienia urządzeń przesyłowych w postaci linii dwutorowej, należało przyjąć, że posiadanie prowadzące do zasiedzenia służebności rozpoczęło swój bieg właśnie w dniu 27 września 1990 r. Złożenie przez J. K. (1) wniosku o zasiedzenie służebności przesyłu w dniu 11 marca 2016 r. przerwało bieg terminu zasiedzenia tej służebności, co prowadzi do wniosku, że trzydziestoletni termin przedawnienia nie upłynął.

Sąd Rejonowy podkreślił, że przedsiębiorca chcący dowodzić zasiedzenia służebności przesyłu nie może poprzestać na wykazaniu poprowadzenia w terenie pomiędzy dwoma, odległymi o kilka kilometrów, punktami danej linii przesyłowej. Zrozumiałe jest, że o przebiegu urządzeń przesyłowych decydują uwarunkowania terenowe i specyfika konstrukcji tych urządzeń, wskutek czego omawiane instalacje nie są prowadzone w liniach prostych. Rzecz jednak w tym, że z dokonywania okresowych przeglądów technicznych rozciągniętej na przestrzeni kilku czy kilkunastu kilometrów linii energetycznej nie wynika przebieg tych linii po konkretnej nieruchomości. Uczestnik nie wykazał, że urządzenia przesyłowe o określonej relacji znajdowały się między innymi na obecnej działce nr (...). Z faktu, że urządzenia te są obecnie zlokalizowane na wzmiankowanej nieruchomości nie wynika logicznie to, kiedy wymienione urządzenia zostały umieszczone na gruncie właśnie w tym miejscu tj. czy wcześniejszy przebieg istniejącej linii był zlokalizowany na działce nr (...). Konieczność zachowania staranności w aspekcie udowodnienia przebiegu linii przesyłowej stała się istotna

w niniejszej sprawie tym bardziej, że z zeznań świadka P. L. wynika, że jedna z linii mogących znajdować się na nieruchomości wnioskodawczyni była przebudowywana (k. 141: „w latach 70. wybudowano kolejny punkt zasilania P.-Maślana”), co w ocenie sądu mogło wpłynąć na przebieg linii. Ponadto, przez sąsiednią działkę nr (...) przebiega kolejna linia elektroenergetyczna o obecnych parametrach NN 220 kV (stanowiąca obecnie własność spółki (...) SA z siedzibą

w K.), co dodatkowo utrudnia ustalenie, do jakiej konkretnej linii odnosi się protokół obchodu z 20 grudnia 1984 r. (k. 79), który jako jedyny mógłby poświadczać objęcie w posiadanie przez przedsiębiorcę urządzeń przesyłowych na tyle wcześnie, że doprowadziłoby to do zasiedzenia służebności przesyłu. Prawdopodobne jest, że wspomniany protokół odnosi się do linii najwyższego napięcia przebiegającego po działce nr (...), a nie do objętej niniejszym postępowaniem linii jednotorowej zlokalizowanej na działce nr (...), o czym może świadczyć zawarte w protokole oznaczenie (...), gdzie NN oznacza wspólnie „najwyższe napięcie”.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 2 zd. 1 in medio k.p.c.

Apelację od powyższego postanowienia złożył uczestnik (...) Spółka Akcyjna w L., zaskarżając je w zakresie rozstrzygnięć z punktów 1, 2, 4 i 5. Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego

w postaci art. 305² § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. przez błędną interpretację prowadzącą do przyjęcia, że uczestnik nie nabył służebności przesyłu w drodze zasiedzenia, a także naruszenie procedury cywilnej, to jest art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną ocenę materiału dowodowego prowadzącą do przyjęcia nieudowodnienia spełnienia przesłanek zasiedzenia służebności oraz bezpodstawnego przypisania protokołu obchodów linii energetycznej do urządzeń infrastrukturalnych, które nie są przedmiotem postępowania. Na tych podstawach skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia przez oddalenie wniosku w całości, ewentualnie o uchylenie tego orzeczenia z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania w I instancji, a także o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania za obie instancje.

Na podstawie art. 380 k.p.c. skarżący wniósł o dopuszczenie dowodu z szeregu dokumentów, które załączył do apelacji.

Wnioskodawczyni wniosła o oddalenie apelacji z zasądzeniem na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił następujące okoliczności faktyczne:

Decyzją nr (...) z dnia 16 lipca 1969 roku o szczegółowej lokalizacji Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Ł. ustaliło lokalizację szczegółową przebiegu trasy linii 110 kV na terenie położonym z podstacji sieci w R. do wykończalni tkanin bawełnianych w (...) Zakładach (...) 1905 roku

w P.. Z odwołaniem się do powyższej decyzji, 1 grudnia 1969 roku Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Ł. na podstawie art. 35 ustawy

z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości wydało decyzję zezwalającą (...) Zakładom (...) 1905 roku w P. na przeprowadzenie budowy linii elektroenergetycznej 110 kV na terenie wsi D., K., R. i W. gr. K.. Linia przebiegać miała przez nieruchomości osób prywatnych. Dokładny przebieg linii oznaczono na planie sytuacyjnym trasy linii, który sporządzono w grudniu 1970 roku sporządzonym na zlecenie (...) Zakładu (...) w W..

/decyzje, plany sytuacyjne k. 365, k. 366, oryginały w kopercie k. 406/

W 1978 roku przystąpiono do remontu linii kV 110 J. – R., która została wykonana w roku 1953. Remont polegał między innymi na wymianie części słupów trakcyjnych. Na planie sytuacyjnym sporządzonym na zlecenie (...) Zakładu (...) w W.

w listopadzie 1978 roku wyremontowaną linię oznaczono jako istniejącą.

/kopie protokołu k. 370-371, projektu technicznego k. 373-379 i planu sytuacyjnego k. 367-369; oryginały w kopercie z k/ 406/

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona prawie w całości.

W pierwszej kolejności trzeba wyjaśnić przyczynę uzupełnienia materiału dowodowego w instancji odwoławczej. Nie można było uznać za zasadne stanowiska wnioskodawczyni nakierowanego na pominięcie na podstawie art. 381 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. dowodów, które przywołano w apelacji. Stanowisko to, choć wnioskodawczyni słusznie zarzuca uczestnikowi niedostateczną staranność w gromadzeniu dokumentów w postępowaniu przed Sądem Rejonowym, nie koresponduje z charakterem i przedmiotem postępowania nieprocesowego o prawa rzeczowe z podniesionym zarzutem zasiedzenia i wywłaszczenia. Z art. 610 § 1 k.p.c. wynika, że do orzeczenia zasiedzenia stosuje się odpowiednio przepisy o stwierdzeniu nabycia spadku

i przedmiocie zapisu windykacyjnego. W szczególności odpowiednie zastosowanie mają przepisy art. 670 § 1 k.p.c. i art. 677 § 1 k.p.c., które nakładają na sąd obowiązek działania z urzędu. Sąd odwoławczy nie może uchylić się od realizacji na etapie postępowania apelacyjnego obowiązku ustalenia przesłanek nabycia prawa rzeczowego. Nie było zatem dopuszczalne pominięcie przez Sąd II instancji na podstawie art. 381 k.p.c. dowodów, które zostały zgłoszone przez apelującego, wyłącznie z powodu ich spóźnionego powołania, skoro dowody te odnosiły się do okoliczności faktycznych, mogących mieć istotne znaczenie w sprawie nieprocesowej (szerzej patrz: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2011 r., I CSK 672/10, L. i z dnia 16 listopada 2017 r., V CSK 65/17, L.). Podkreślić także wypada, że prekluzja dowodowa dotyczy wyłącznie określonej strony i nie pozbawia sądu możliwości dopuszczenia nawet sprekludowanego dowodu

z urzędu (zob., np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 r. sygn. akt III CK 341/05, OSNC 2006, nr 10, poz. 174). W szczególności aktualne jest to

w sprawach, w których sąd ma obowiązek działać z urzędu, a więc także w sprawie niniejszej.

Stan faktyczny został przez Sąd Rejonowy ustalony prawidłowo, ale bez uwzględnienia wszystkich istotnych okoliczności faktycznych. Dopiero uzupełnienie materiału dowodowego w instancji odwoławczej umożliwiło

zbudowanie pełnej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Z tych względów Sąd Okręgowy przyjmuje ustalenia faktyczne poczynione w I instancji za własne, ale uzupełnił te ustalenia w sposób opisany w poprzedniej części uzasadnienia.

Skarżący zarzucił w apelacji błędy w ocenie materiału dowodowego, to jest naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., przez przyjęcie, że nie zostały spełnione przesłanki służebności przesyłu. Tak zbudowany zarzut dotyczy sposobu zastosowania prawa materialnego, a nie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Inaczej było w przypadku protokołu obchodu linii. W tym przypadku w grę wchodziła interpretacja dokumentu pod kątem potwierdzenia posiadania przez poprzedników prawnych uczestnika przedmiotu zasiedzenia. Skarżący w odniesieniu do tych dokumentów nie wykazał błędów

w rozumowaniu Sądu Rejonowego, który zaprezentował stanowisko logiczne

i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego. Nie można jednak nie zauważyć, że sporne protokoły miały niewielkie znaczenie. Skarżący zdaje się nie mieć wątpliwości, że dopiero dokumenty załączone do apelacji pozwalają na stwierdzenie istnienia po jego stronie tytułu prawnego do korzystania

z cudzej nieruchomości w zakresie służebności przesyłu.

Zawarty w apelacji zarzut dotyczący prawa materialnego, to jest naruszenia art. 305² § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c., także jest dość ogólnikowy (wbrew apelującemu korzystanie z infrastruktury przez co najmniej 20 lat nie wyczerpuje przesłanek zasiedzenia) i odwołuje się do niepełnej podstawy prawnej. Przywołany w apelacji art. 305² § 2 k.c. w ogóle nie dotyczy zasiedzenia, a odesłanie do art. 292 k.c. zawiera art. 305⁴ k.c., który nie został przywołany. Zarzut ten częściowo nie koresponduje też z dowodami, które potwierdzały administracyjny tytuł prawny wynikający z art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tekst jedn. Dz.U. Nr 18 z 1961 roku, poz. 94 ze zm.). Mimo tych niedociągnięć, Sąd odwoławczy, jako sąd działający w systemie apelacji pełnej, a więc rozpoznający sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, musiał zastosować prawo materialne adekwatne do rozpoznawanej podstawy faktycznej żądania.

Zgodnie z art. 35 ust. 1 cyt. ustawy z 1958 roku organy administracji państwowej, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe mogą za zezwoleniem naczelnika gminy - a w miastach prezydenta lub naczelnika miasta (dzielnicy), zakładać i przeprowadzać na nieruchomościach - zgodnie z zatwierdzoną lokalizacją szczegółową - ciągi drenażowe, przewody służące do przesyłania płynów, pary, gazów, elektryczności oraz urządzenia techniczne łączności i sygnalizacji, a także inne podziemne lub nadziemne urządzenia techniczne niezbędne do korzystania z tych przewodów i urządzeń. W ust. 2 tego przepisu przyznano osobom upoważnionym przez właściwy organ, instytucję lub przedsiębiorstwo państwowe przysługuje prawo dostępu do tych przewodów i urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich konserwacją. Nie ma wątpliwości, że decyzje administracyjne wydane w omawianym trybie tworzą po stronie przedsiębiorcy przesyłowego trwały tytuł prawny do posadowienia na cudzym gruncie (pod jego powierzchnią lub nad nią) urządzeń przesyłowych, korzystania z tych urządzeń oraz dostępu do nich, na zasadach ustalonych

w tych przepisach (tak, słusznie Sąd Najwyższy w postanowieniu z 25 września 2020 r., IV CSK 733/19, (...)) Tytuł ten wyłącza więc zarówno potrzebę, jak i możliwość nabycia służebności przesyłu, czy służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, przez zasiedzenie (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13, OSNC 2014, nr 7-8, poz. 68). Nie ma żadnych wątpliwości, że decyzja taka została wydana w odniesieniu do jednotorowej linii 110 kV, która stanowi przedmiot niniejszego postępowania. Wnioskodawczyni nie kwestionuje, że fragment tej właśnie linii przebiega przez jej nieruchomość (na tym twierdzeniu zbudowała żądanie wniosku). Zgromadzone w aktach dokumenty potwierdzają tryb realizacji inwestycji infrastrukturalnej, która doprowadziła do powstania tej właśnie linii. Okoliczności te przesądzały o bezzasadności żądania ustanowienia służebności przesyłu w tym zakresie.

W przypadku drugiej z linii przesyłowych, to jest dwutorowej linii 110 Kw, tryb realizacji inwestycji wymagał odwołania się do instytucji zasiedzenia.

Z ustaleń poczynionych przez Sąd Rejonowy wynika, że linia ta została wybudowana w latach 50. XX wieku (str. 2 uzasadnienia). Okoliczność tę potwierdziły dokumenty zgromadzone w instancji odwoławczej. Jednocześnie

z dokumentacji projektu technicznego wynika, że linia ta, jako istniejąca od 1953 roku, wymagała generalnego remontu (str. 6 projektu technicznego – koperta k. 406). Remont został wykonany w 1978 roku i polegał między innymi na wymianie kilku słupów trakcyjnych, a więc mógł zmienić się przebieg linii. Z tego powodu stan posiadania, który jest aktualny do dziś można liczyć od remontu

z roku 1978. Dokładnej daty nie ustalono, ale z planu sytuacyjnego sporządzonego w listopadzie 1978 roku wynika potwierdzenie przebiegu linii,

a więc linii zmodernizowanej zgodnie z dokumentacją projektu technicznego (na projekcie, który znajduje się w kopercie z k. 406 jest adnotacja

o powykonawczym charakterze dokumentacji).

Przekładając powyższe ustalenia na przepisy o zasiedzeniu, trzeba podkreślić znaczenie art. 172 k.c. Zgodnie z art. 292 k.c. do zasiedzenia służebności stosuje się odpowiednio przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie. W świetle zaś art. 172 § 1 i 2 k.c. nabycie własności nieruchomości przez zasiedzenie jest uzależnione od samoistnego posiadania nieruchomości przez określony tam czas, którego długość zależy od tego, czy posiadanie nieruchomości zostało uzyskane w dobrej, czy też złej wierze. Na gruncie art. 292 k.c. odpowiednikiem posiadania nieruchomości jest posiadanie służebności przejawiające się korzystaniem z trwałego i widocznego urządzenia. Posiadanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jak również posiadanie służebności przesyłu, jest posiadaniem zależnym (art. 336 k.c.). Chodzi w tym wypadku o władanie przez przedsiębiorstwo przesyłowe cudzym gruntem w zakresie niezbędnym do korzystania z urządzenia przesyłowego - w takim zakresie i w taki sposób, jak by to czyniła osoba, której przysługuje ograniczone prawo rzeczowe.

W okolicznościach niniejszej sprawy należało przyjąć, że co najmniej od listopada 1978 r. na nieruchomości wnioskodawczyni istniała sporna dwutorowa linia elektroenergetyczna 110 kV o przebiegu, który jest aktualny do dziś. W zakresie niezbędnym dla eksploatacji linii, od wymienionej daty, miało miejsce korzystanie przez przedsiębiorstwo przesyłowe z nieruchomości, na której została ona posadowiona. Przedmiotowa linia stanowiła trwale i widoczne urządzenie (w rozumieniu art. 292 k.c.). Korzystanie z opisanej nieruchomości związane z eksploatacją urządzenia przesyłowego, odpowiadało korzystaniu

w zakresie i w sposób, w jaki czyniłaby to osoba mająca prawo służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, a następnie od 3 sierpnia 2008 r., prawo służebności przesyłu, co wskazuje na posiadanie takiej służebności (art. 352 k.c.).

W tym miejscu, dla pogłębienia wyводу należy wskazać, że posiadanie służebności początkowo było posiadaniem państwowym, a więc wykonywanym przez przedsiębiorstwo państwowe na rzecz Skarbu Państwa, z uwagi na obowiązującą pod rządami art. 128 k.c. w brzmieniu do 31 stycznia 1989 r. zasadę jednolitej własności państwowej. Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Najpierw więc Skarb Państwa, następnie przedsiębiorstwo państwowe,

a w dalszej kolejności posiadanie służebności wykonywały wymienione

w ustaleniach faktycznych Sądu Rejonowego spółki. Przyjąć należy, że posiadanie, o którym mowa wyżej, było wykonywane nieprzerwanie co najmniej od listopada 1978 r. przy zastosowaniu regulacji wynikającej z art. 176 k.c.

Terminy zasiedzenia służebności gruntowej określa art. 172 § 1 i 2 k.c.

w zw. z art. 292 k.c. W 1978 r., gdy rozpoczął się bieg zasiedzenia służebności, terminy zasiedzenia wynosiły: 10 lat w przypadku dobrej wiary i 20 lat przy złej wierze. Zważywszy na okoliczność, że żaden z tych terminów nie zakończył się przed 1 października 1990 r., tj. przed wejściem w życie zmian dokonanych ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny, która wydłużyła terminy zasiedzenia, należało w konsekwencji, w świetle treści jej art.

9 stosować terminy zasiedzenia, określone w ustawie zmienionej.

Kluczowe znaczenie dla określenia daty kończącej upływ terminu zasiedzenia ma zatem przyjęcie dobrej lub złej wiary. W okolicznościach badanej sprawy nie można przyjąć dobrej wiary w odniesieniu do posiadania służebności

na nieruchomości wnioskodawczyni. Dobra wiara posiadacza polega na tym, że z przyczyn usprawiedliwionych nie wie on o tym, że prawo własności mu nie przysługuje. Zła wiara ma miejsce, gdy osoba ma świadomość, że nie przysługuje jej prawo własności albo też nie ma tej świadomości, jednakże powinna ją mieć, gdyby postępowała z należytą starannością i zgodnie z zasadami współżycia społecznego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje odwołanie się do tradycyjnej koncepcji dobrej wiary i według niej oceniane jest posiadanie wykonywane z zamiarem nabycia prawa przez zasiedzenie (por. uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 r. III CZP 108/91, L.), a to z uwagi na zasadę ochrony własności, będącej jedną z podstawowych zasad w stosunkach cywilnoprawnych, w tym przede wszystkim w stosunkach prawnorzeczowych. Uczestnik w istocie nie wskazał, na czym miało opierać się usprawiedliwione, choć błędne przekonanie posiadacza, w momencie wejścia w posiadanie, że jego posiadanie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu jest legalne - zwłaszcza, że taki tytuł w postaci służebności obciążającej nieruchomość musiałby powstać z zachowaniem warunków określonych w art. 245 k.c. (forma aktu notarialnego dla oświadczenia właściciela nieruchomości obciążonej). Dlatego przyjęto objęcie posiadania w złej wierze, a w konsekwencji trzydziestoletni termin zasiedzenia, który upłynął w listopadzie roku 2008. Zasiedzenie zniweczyło uprawnienie wnioskodawczyni do żądania ustanowienia służebności przesyłu.

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., apelacja prowadziła do zmiany zaskarżonego przez oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu (bez ustanowienia służebności rację bytu stracił punkt 2. postanowienia z orzeczeniem o wynagrodzeniu za ustanowienie służebności). Dalej idąca apelacja, w zakresie orzeczenia

o kosztach postępowania, podlegała oddaleniu. Wprawdzie uczestnika należało traktować jako wygrywającego sprawę i, wobec sprzeczności interesów, zastosować art. 520 § 2 k.p.c., a więc obciążyć wnioskodawczynię kosztami, ale w sprawie zaistniały przesłanki do zastosowania art. 102 k.p.c. Okoliczności sprawy były szczególne. Wnioskodawczyni mogła oczekiwać uwzględnienia roszczenia, gdyż uczestnik nie przedstawił dowodów potwierdzających tytuł prawny do korzystania z nieruchomości w zakresie służebności przesyłu. Odpowiednia inicjatywa dowodowa pojawiła się po stronie uczestnika dopiero

w instancji odwoławczej. Jednocześnie orzeczenia o kosztach procesu nie można było zmienić na niekorzyść apelującego (art. 384 k.p.c. w zw. z art. 13

§ 2 k.p.c.). Z tej przyczyny kwoty zasądzone od uczestniczki w zaskarżonym postanowieniu nie mogły zostać wyeliminowane. Natomiast pkt 6 postanowienia, przewidujący pobranie części niewiszczonych kosztów sądowych od uczestnika, nie został objęty zakresem zaskarżenia.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. z przyczyn wskazanych w poprzednim akapicie. Uczestnik swoją błędną strategią prowadzenia postępowania wywołał koszty instancji odwoławczej. Obciążenie wnioskodawczyni tymi kosztami nie jest do pogodzenia z zasadami słuszności.